DIALOGURI

CREDEȚI CĂ AVEM VREO ȘANSĂ DE A TERMINA ACEST INTERVIU ALTFEL DECÂT CONSTRUIND UN TANDEM CULTURAL IPOTEȘTI – BERLIN?



Interviu
acordat de Excelența Sa,
domnul Emil HUREZEANU,
Ambasadorul României la Berlin

Personalitate deosebit de cunoscută și de apreciată în mediile diplomatice și politice de la Berlin, ***ambasadorul Emil Hurezeanu*** impune printr-o puternică notă de individualitate întemeiată pe îmbinarea expertizei pe care o are finul analist politic – trecut prin experiența de director al posturilor de radio *Europa Liberă* de la München și, ulterior, *Deutsche Welle* de la Bonn – cu suplețea scriitorului de calibru și, deopotrivă, cu rafinamentul omului de cultură. Într-o capitală europeană de primă importanță politică, care este, totodată, și o efervescentă capitală culturală a lumii contemporane, Emil Hurezeanu contribuie decisiv la vizibilitatea României.

În anii de dinainte de decembrie 1989, pentru mulți dintre noi, vocea lui Emil Hurezeanu de la microfonul *Actualității românești* a *Europei Libere* însemna nu doar garanția că libertatea exista undeva și pentru noi, chiar dacă în afara României, ci și că libertatea se oferea împreună cu o prețuită șansă de stil și distincție. Ca reputat jurnalist și analist politic, a cunoscut în priză directă și a acompaniat cu subtile comentarii marile evenimente politice (și nu numai) ale transformării Europei și României în ultimele patru decenii. În toamna lui 2015, a deschis o paranteză în propriul narativ profesional și a îmbrăcat fracul de Ambasador al României, prezentând scrisorile de acreditare președintelui federal al Germaniei, la momentul respectiv, Joachim Gauck.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Ca emisar al României, Emil Hurezeanu a păstrat distincția de a fi un ambasador neasemenea, practicând o diplomație în care agilitățile scriitorului și ale omului de cultură au multiplicat registrele de lucru ale diplomației cutumiare. Mandatul de Ambasador l-a deschis, la Berlin, cu un simpozion internațional de studii românești, la care au fost prezenți mai mult de 100 de universitari din peste 20 de țări, participând inclusiv mulți dintre colaboratorii din comunitatea *Revistei de Studii Românești „Glose”,* ce își amintesc cu plăcere de acel eveniment, socotit a fi unul de referință în suita reuniunilor acestei congregații profesionale. Ulterior, sub bagheta Ambasadorului Hurezeanu, misiunea diplomatică de la Berlin a construit, dincolo de activitatea diplomatică tradițională, o agendă consistentă pe linia diplomației publice, dedicată capacitării resurselor și registrelor „soft power”, prin deschiderea unui important canal de colaborare participativă adresat actorilor majori din mediile culturale și academice ale celor două țări.

Originar din urbea transilvană ce a oferit superba lecție a *Cercului literar de la Sibiu*, el însuși considerat drept un poet echinoxist cu carură specială, Emil Hurezeanu a menținut în perioada directoratului de la *Europa Liberă* o legătură de o solidaritate specială cu intelectualii din mediile universitare și culturale din țară. Un demers similar, dedicat stimulării unei solidarități profesionale participative, fără a mai avea însă de astă dată vreo conotație subversivă, a promovat și în ultimii ani, fiind un ambasador al României foarte prezent în România și în universitățile românești. Astfel, ambasadorul Hurezeanu a constituit o prezență recurentă a amfiteatrelor și campusurilor din România, unde a inaugurat, prezentat și sprijinit multe inițiative și proiecte de cooperare cu parteneri de top din mediile profesionale și instituționale germane.

Simetric, prin Ambasada de la Berlin, a lansat inițiativa unei diplomații a cooperării prin construirea de rețele profesionale și parteneriate ale mediilor academice din cele două țări (inclusiv cu implicarea elitei diasporei noastre), una dintre primele rețele lansate fiind cea a specialiștilor în studii românești. Anul 2020 a fost marcat și de lansarea *Platformei dedicate diasporei academice și de excelență profesională*, menită a intensifica proiectele de cooperare interacademică, dialog intercultural și responsabilitate socială. Ca suport al susținerii acestei inițiative, Ambasada de la Berlin a constituit și un Consorțiu partenerial, alături de membrii Inițiativei Diasporei Academice și de Excelență, cu sprijinul și coparticiparea Mitropoliei Europei Centrale și de Nord și a Asociației de IT *Citizen Next*.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

*

❖ ***În Europa de azi, nu poți fi european de nicăieri.***

***Revista Glose*:** Excelența Voastră, domnule Ambasador Hurezeanu, vă mulțumim pentru acest interviu realizat într-o perioadă plasată între două momente de o acută intensitate simbolică în agenda Ambasadei dumneavoastră: abia s-au stins ecourile evenimentelor dedicate Zilei Naționale a României, la început de decembrie, și ne îndreptăm spre Ziua Culturii Naționale, celebrată pe 15 ianuarie, când este sărbătorit și Mihai Eminescu. Ne vom bucura să prezentăm, așadar, chiar pe 15 ianuarie, deopotrivă publicului din mediile universitare și culturale din România, precum și prietenilor culturii române din Germania, acest interviu cu care am dorit să prefațăm noul volum de studii al *Revistei „Glose"*. Deschidem, așadar, interviul având ca punct de plecare interesul nostru pentru demersul consistent al Ambasadei de la Berlin, construit în ultimii ani, pe linia diplomației cultural-academice, precum și pentru conceptele alese pentru a pune în operă această activitate de promovare. Sigur, fără a uita de faptul că Berlinul are o rezonanță specială pentru cultura română, inclusiv prin faptul că Eminescu și-a făcut o parte din studii la Universitatea Friedrich Wilhelm din Berlin, fiind chiar secretar în cadrul Agenției Diplomatice a României de la Berlin.

Pentru că anul 2020 a adus o serie de provocări și limitări neobișnuite pentru viața publică sau personală anterioară, v-am întreba în deschiderea acestui interviu cum era practicată diplomația *soft power* la Berlin până în 2020 și cum s-a modificat diplomația culturală și academică în vreme de pandemie? Este posibil ca impactul generat de contextul pandemiei să antreneze o serie de remodelări, inclusiv pe termen lung, la nivelul abordărilor ori al instrumentarului diplomației cultural-academice?

Emil Hurezeanu: Este o plăcere specială pentru mine să răspund unui dialog inițiat de Botoșaniul Țării de Sus a Moldovei, care a oferit culturii române mari personalități, precum Eminescu și Enescu, alături de Iorga și Luchian, care sunt puternic legate, ele însele, de cultura germană, dar și de alte spații ale marilor culturi europene sau ale lumii. Născuți în ținutul Botoșanilor, ei s-au îmbogățit și ne-au îmbogățit și pe noi, cultura română ca atare, prin legăturile lor cu elementele ce țin de patrimoniul altor mari culturi. Iar acest lucru s-a realizat, spre exemplu, prin studenția făcută de Eminescu la Universitățile din Viena și Berlin. Tot astfel, prin școlile de pictură urmate de Luchian la München și Paris, ori prin studiile doctorale urmate la Berlin și

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Leipzig de Iorga. Iar dacă doriți să vedem ce înseamnă puterea culturii, iată o dovadă exemplară în acest sens: nu vom putea evita să amintim, în acest context, de Festivalul Internațional Enescu, cel care a atras la București, în ultimii ani, inclusiv prezența faimoasei *Berliner Philharmoniker,* cea care își dispută titlul celei mai bune orchestre din lume în strânsă competiție cu *Concertgebouworkest* din Amsterdam. Avem astfel dovada evidenței că numele acestor creatori ai patrimoniului cultural românesc funcționează pentru noi, totodată, ca veritabili constructori de infrastructură. Ei sunt cei care construiesc nevăzute, dar excepțional de trainice „punți" între culturi, țări și societăți. Ei sunt cei care, de la un Dimitrie Cantemir, să zicem, care a fost membru al Academiei din Berlin, fondate de G.W. Leibniz, și până la Geta Brătescu, care a creat un impact profund cu expozițiile sale din ultimii ani de la Hamburg și Berlin, construiesc un patrimoniu de interacțiuni și relații între țări și culturi, ce pot produce multe efecte benefice, culturale, dar inclusiv cu impact societal.

Aminteați de arcul voltaic identitar ce apropie, pentru noi, românii, Ziua Națională, din decembrie, de Ziua Culturii Naționale, din ianuarie, și care ne ajută să rememorăm un traseu al întoarcerii către noi înșine, așa cum și Ulise avea să se întoarcă – după divagante peripluri – în Itaca. Chiar și pentru noi, cei de astăzi, nevoia regăsirii unei identități culturale conectate simbolic cu un loc al nașterii rămâne totuși validă și valoroasă, pentru simplul fapt că nu poți să fii european de nicăieri. Indiferent dacă, uneori, poate nu suntem într-un moment al carierei în care să ne putem întoarce „acasă" sau dacă, poate, nu dorim neapărat să ne întoarcem, pentru că – mai cu seamă în Europa – mobilitatea a rămas un drept al tuturor cetățenilor europeni, așadar în pofida oricăror circumstanțe de agest gen, nevoia unui memorial al originii noastre, inclusiv sub specie culturală, rămâne legitimă și activă.

Sigur, un loc de naștere nu înseamnă doar un spațiu geografic, ci el conține, într-o formă implicită, și un patrimoniu de sensibilitate și cunoaștere, exprimat prin cutume și rânduieli, alături de multe alte imponderabile, descriind un palier al patrimoniului cultural-identitar ce este egal rezervat comunităților mediilor rustice, dar și culturii urbane. Poate că în România acest aspect al interogației identității culturale este, deocamdată, mai puțin resimțit, pentru că nu se prea întâmplă să te trezești întrebat, uneori cu vădită simpatie și curiozitate, alteori cu un efect de surpriză, după o conversație pe teme de actualitate cu un vecin de masă într-o cafenea: *bun, dar tu de unde ești, din ce țară?* În Europa de azi, nu poți fi european de nicăieri.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Fiecare om vine de undeva, dintr-un patrimoniu. Țara, locul de naștere fac parte dintr-un patrimoniu. Putem accepta să fim identificați sau nu cu patrimoniul unei comunități de naștere sau al unei țări de origine, putem avea două sau mai multe cetățenii, putem avea identități rizomatice, dar chiar și așa, ceva purtăm mai departe în noi, în această navetă între locul de naștere și cetățeniile dobândite. Pot exista și identități cu referințe în regim multi-sursă, dar GPS-ul locului de naștere este unic, ca un fel de CNP cultural. Și ne ajută să ne plimbăm, răsfoind bibliografiile unui patrimoniu cultural identitar asociat unui loc de naștere. Așa că mă bucur foarte mult să putem purta astăzi un dialog european cu și despre europeni ce vin în Europa noastră, poate, chiar din Ipoteștiul lui Eminescu sau din Hobița lui Brâncuși, eventual din Liveniul lui Enescu, dacă nu chiar din Rășinariul lui Cioran ori din Romanul lui Celibidache. Nu vom putea uita, desigur, aici nici de Bucureștiul lui Eliade și Caragiale.

***R.G.*:** Ați evocat un blazon cultural realizat din nume ale unor personalități de seamă ale culturii române care au construit, cum spuneați, „punți" de cooperare și un patrimoniu de relații bilaterale româno-germane, interconectând spațiul românesc cu cel german, de-a lungul istoriei. Probabil, același lucru se întâmplă și astăzi. Am fi interesați să ne puteți oferi și niște nume ale unor personalități de astăzi, ce funcționează drept „conectori", construind o dinamică specială a interacțiunilor profesionale pe linie bilaterală sau poate chiar în raport și cu alte țări.

***E.H.*:** Sigur, blazonul istoric al personalităților care au construit o infrastructură de navetare, pe ambele sensuri, între cultura germană și română este mult mai larg și putem reveni pentru a detalia. Dar nu trebuie să credem cumva că propria contemporaneitate trăiește în umbra trecutului. Nicidecum. Este marea noastră plăcere să bine prețuim o galerie impresionantă de talente de referință venite din cultura română, care împărtășesc astăzi publicului german o cunoaștere intimă a arealului cultural și societal românesc. Așa sunt pentru noi extrem de valoroșii actori Alexandra Maria Lara și Sabin Țambrea, faimosul cantautor Peter Maffay, istoricii Anneli Ute Gabanyi sau Christian Maner. Sunt mulți muzicieni fenomenali, între care putem numi repede: violonceliștii Andrei Ioniță și Valentin Răduțiu, violoniștii Mihaela Martin și Laurențiu Dincă, ori dirijorul Cristian Măcelaru. În materie de artă plastică avem un curator excelent, Marius Babias, director la *Neue Berliner Kunstverein*, dar și pictori cu o cotă excepțională, precum Adrian Ghenie și Victor Man, ori Dr. Raimar Heber, coordonatorul departamentului *graphic design* al Agenției

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

de Presă DPA. În literatură, nu putem să nu vorbim întâi de excelenții traducători și scriitori: Ernest Wichner, Georg Aestch, Jan Cornelius, dar și editorul Traian Pop, prozatoarea Carmen Francesca Banciu, ori criticii și istoricii literari Ilina Gregori și Gellu Ionescu. Nu putem uita de prestigioși oamenii de știință: Acad. Anca Ligia Grosu, Prof. Dr. Mihai Datcu, Prof. Dr. Radu Popescu-Zeletin, Prof. Dr. Andrei Lupaș, Prof. Dr. Silvio Rizzoli, Prof. Dr. Nicoleta Bondar, Prof. Dr. Preda Mihăilescu, Prof. Dr. Florin Manea, Prof. Dr. Anca Dorhoi, Prof. Dr. Irina Munteanu, Prof. Dr. Georgeta Vidican, Prof. Dr. Alexandru Constantinescu, ori de laureații Premiului Nobel Herta Müller și Acad. Stefan Hell.

În această enumerare fatalmente incompletă, pentru care îmi cer scuze, cu speranța că vom putea reveni, i-am lăsat la urmă cumva pe scriitoarea Herta Müller și Profesorul Hell, în ideea surprizei păstrate *pour la bonne bouche*, deși numele lor nu mai constituie de mult o noutate pentru nimeni dintre noi. Ceva rămâne, totuși, spectaculos în această prezentare de blazon: se întâmplă ca în Germania să avem, astăzi, așa cum se spune, în plină putere de creație pe singurii laureați ai Premiului Nobel originari din România, la care se adaugă o largă constelație de personalități excepționale din medii profesionale artistice, culturale, academice și de cercetare, de la concertmaiștri originari din România ce există în mai toate orchestrele simfonice germane, până la o absolut specială rețea de șefi de clinici și cercetători de marcă, acoperind domenii de la nanologie până la științe spațiale. Toate aceste personalități constituie o constelație a unor vectori cu un impact deosebit pentru construirea unei infrastructuri durabile a dialogului cultural și pentru cooperările *profesionale româno-germane.*

- ***Despre marile infrastructuri de interconectare și cooperare ale mediilor culturale, academice și de excelență***

***R.G.*:** Ne-ați prezentat un tablou excepțional de bogat al unei bibliografii a personalităților române din Germania, care conexează țările și culturile noastre. Abundența sugerată de acest tablou bibliografic ne duce cu gândul la o pictură celebră a lui Arcimboldo, ce prezintă o persoană construită din cărți: *Bibliotecarul*. Ar fi cu adevărat excepțional dacă am putea face cumva ca aceste „punți" nevăzute, dar trainice, edificate între culturi și țări de astfel de personalități, să poată deveni, totuși, vizibile pentru noi toți: atât pentru cei care sprijină construirea unor infrastructuri culturale, cât și

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

pentru cei care investesc, de regulă, în infrastructuri clasice: autostrăzi, porturi și aeroporturi.

***E.H.*:** Exact aceasta este și misiunea noastră, a unei Ambasade, de a sprijini construirea unor infrastructuri de relații bilaterale sau multilaterale, între țări și culturi, care se bazează pe „autostrăzi" deopotrivă clasice, convenționale, dar și pe construirea de „autostrăzi" neconvenționale, reprezentând marile infrastructuri pan-europene sau mondiale dedicate cooperărilor mediilor culturale, academice și de excelență profesională.

Dacă vorbim de relația specială păstrată cu locul de naștere, pot să vă spun că nemții înțeleg extrem de bine valoarea specială a acestui patrimoniu cultural și simbolic originar, pentru că au un concept specific în limba germană: *Heimat* – ce desemnează într-un cumul de semnificații atât locul nașterii (înțeles nu ca o adresă administrativă, ci ca un areal), cât și comunitatea ce locuiește acel spațiu, dar și tradițiile, cultura și cutumele acelei comunități. Astfel că ei au un respect absolut pentru acest „loc de pornire", considerând că au o legătură specială cu el. Sașii și șvabii care s-au repatriat în Germania mențin o legătură inviolabilă cu acel „acasă" al lor, care înseamnă satul nașterii din România sau România ca întreg, considerând că mâncarea are acolo alt gust, iar savoarea salutului cu care oamenii se întâmpină pe ulița satului sau în ușa supermarketului din orașul în care s-au născut nu poate fi confundat și nici înlocuit cu salutul vecinilor actuali din Germania.

Același sentiment, mărturisit sau nemărturisit, îl au și românii din diaspora. Blaga vorbește despre specificitatea spațiului ondulatoriu românesc, iar pentru a prezenta relația specială avută cu locul de naștere, ea poate fi inspirată inclusiv de ce ați realizat dumneavoastră la Ipotești. Astfel, prin strădanie continuă, Ipoteștiul se poate mândri că a construit un discurs memorial plecând de la casa memorială a lui Eminescu, dar a realizat și un Centru Național de Studii și are și o foarte interesantă revistă de studii culturale românești, ceea ce oferă deja premisa unei importante infrastructuri de ralaționare cu româniștii din străinătate.

Cred că ar fi o idee foarte bună ca Centrul de la Ipotești să fie sprijinit pentru a iniția și construi, dacă vreți, inclusiv o rețea, o federație culturală a localităților de origine a marilor personalități românești, care au creat – nu-i așa? – patrimoniul cultural românesc. Ipoteștiul reprezintă o paradigmă foarte bună, care poate inspira în construirea unor infrastructuri culturale și în alte localități, dar mai ales realizarea unei rețele și a unei hărți a patrimoniului

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

simbolic românesc, care ar face să pulseze toate aceste localități, conectându-le cu elementele de patrimoniu cultural românesc din străinătate. Și ar fi suficient să ne gândim ce impact deosebit ar putea fi obținut prin punerea împreună a elementelor de patrimoniu din paradigma *Mărturiilor românești de peste hotare*, proiectul excelent și amplu inițiat de Acad. Virgil Cândea, alături de o astfel de rețea a unui memorial cultural al marilor români, realizat în țară. Poate fi o provocare și o ofertă partenerială lansată, iată, pentru a sprijini construirea unei astfel de rețele, în care Berlinul – intim legat de Ipotești prin prezența lui Eminescu – poate deveni unul din principalii parteneri de promovare culturală în mediul internațional. Probabil că o astfel de idee ar putea fi ușor agreată și susținută de forurile județene și locale, care ar putea dezvolta și implica printr-o atare manieră patrimoniul cultural într-o dinamică mai accentuată a relațiilor și schimburilor internaționale.

***R.G.*:** Ne bucură această provocare, pe care o preluăm, la rândul nostru, cu plăcere. Este, desigur, o viziune inspirațională și un model incitant cel pe care l-ați construit pentru a susține dinamica relațiilor culturale și a mediilor profesionale pe relația româno-germană. Este, probabil, o situație specială în cazul Germaniei că ați izbutit să identificați și să reuniți o comunitate a personalităților de excelență profesională a diasporei române, ce constituie o resursă valoroasă pentru poziționarea culturii noastre pe piața dezbaterilor culturale sau a cooperărilor interacademice din Germania. Am putea bănui că acest fapt s-a putut întâmpla și grație unei intime cunoașteri prealabile a spațiului german în calitate de director al departamentului în limba română a postului de radio *Europa Liberă* și apoi la *Deutsche Welle*.

***E.H.*:** Sigur, experiența prealabilă din mediul jurnalistic și mai ales cunoașterea prealabilă a ambientului societal, cultural și chiar politic local, au însemnat un avantaj pentru ce am izbutit să facem pe durata ultimilor ani cu echipa Ambasadei și în parteneriat cu Institutul Cultural Român de la Berlin, alături de Consulatele Generale și cele Onorifice. În cadrul Ambasadei m-am bucurat să îl am drept apropiat colaborator pe Dr. Iulian Costache, care nu este doar autorul unei cărți de referință despre Eminescu, dar a fost și persoana cu care am construit împreună filigranul delicat și ambițios al politicilor, strategiilor și parteneriatelor dedicate cooperărilor interacademice și dialogului intercultural. Mi-a fost de un real ajutor faptul că am făcut anterior un anumit tip de jurnalism, care adesea se învecina cu ceea ce se numește astăzi diplomația publică, realizată de actorii mediilor profesionale și ale societății civile.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

❖ ***Despre conceptul unui „tandem" de cooperare consolidat***

***R.G.*:** Ar fi de presupus că, dincolo de această arhitectură a valorilor din mediile culturale și științifice ale diasporei române, pe care ați realizat-o cu o impresionantă investiție de empatie, începută de dinaintea mandatului dumneavoastră de Ambasador, ați putut construi, așa zicând, și pe baza prețuirii și a suportului de care ați beneficiat întotdeauna în rândul personalităților culturale sau din diferite medii profesionale atât din Germania, cât și din România**.**

***E.H.*:** Da, aveți dreptate. Pentru a putea asuma obiectivul unei infrastructuri, a unei platforme de suport a interacțiunilor și schimburilor culturale și academice, care să beneficieze de credibilitate pe termen lung, aveam nevoie să investim în construirea unei „infrastructuri stabile". Iar segmentul diasporei academice și de excelență profesională ne-a preocupat în mod special și ne-am dorit să sprijinim consolidarea acestuia, astfel încât pornind de la acest fundament să putem adăuga și elementele de prestigiu ale unei „infrastructuri mobile": evenimentele și ofertele de colaborare pe care le puteam mobiliza din rândul partenerilor din România.

De fapt, conceptul de diplomație culturală și academică pe care am dorit să îl construim în contextul pieței de idei și de dezbateri din Germania a fost inspirat, preluat și acomodat, plecând de la unul din modelele active în domeniul învățării limbilor străine. În mediul universitar german, dar și în multe alte țări, este foarte popular *modelul tandemului*, dedicat învățării unei limbi străine în cadrul căruia rolul „profesorului" este jucat de un vorbitor nativ al limbii ce se dorește a fi învățată. Acesta este un model de învățare reciprocă, în care fiecare partener devine, pe rând, „profesorul" celuilalt. Nu există remunerație, ci doar avantaje mutuale, pornind de la o cunoaștere ce oferă un acces facil și prietenos la subtilitățile interne ale unei alte culturi. Plecând de la acest model, am dorit să sprijinim structurarea și consacrarea „partenerului român" în cadrul acestui *tandem cultural*, care – în contextul societal german – să poată prezenta partenerilor germani, într-o manieră prietenoasă și comprehensivă, un narativ al culturii române, realizat pentru orizontul de așteptare al culturii germane.

Or, în cazul Germaniei aveam avantajul deosebit al unei diaspore culturale și academice foarte bine poziționată în cadrul societății germane, care în chip firesc asta și face zilnic: colegii de birou și vecinii germani pot afla, dintr-o sursă deosebit de avizată și prietenoasă totodată, orice i-ar putea

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

interesa în legătură cu România: cultură, societate, schimburi culturale sau profesionale, posibile parteneriate. Spuneam, de aceea, că elementul fix al unei astfel de platforme de dialog intercultural, ce poate garanta decența și credibilitatea promovării unei culturi (scutită de riscul de a fi interpretată drept „propagandă" de discursul ultrasuspicios față de promovarea culturală realizată prin intermediul instituțiilor publice), este propria diaspora și mai ales etajul cultural și academic al acesteia. De aceea, am fost foarte preocupați să sprijinim construirea de rețele profesionale, cuprinzând: universitari, cercetători, oameni de cultură și artă, medici, IT-iști, consultanți și manageri de top, antreprenori și asistenți sociali etc. Iar în ultima perioadă, am dorit să sprijinim structurarea unei Platforme integrate a acestor *network*-uri profesionale, ce includ și participanți din mediile profesionale germane, având drept miză dezvoltarea de proiecte și cooperări parteneriale între mediile profesionale și instituționale din România și Germania. Merită subliniat, în acest context, inclusiv faptul că, mai ales pe parcursul ultimului an, această Platformă a început să primească cereri de afiliere din partea membrilor diasporei academice și de excelență și din alte state ale UE, dar și din SUA, Canada, UK, Israel etc., autentificând atractivitatea modelului dezvoltat în chip organic, de jos în sus, în Germania, pe parcursul mai multor ani.

Desigur, consacrarea „partenerului român" al unui *tandem de cooperare consolidat* presupune nu doar segmentul „partenerului de proximitate", reprezentat de expertiza de excelență din diapora, ci și un partener profesional sau instituțional din România, față de care prezența Ambasadei se recomandă drept un element catalizator. În formatul tradițional al cooperărilor bilaterale întâlnim o relație de tipul 1 la 1, având o colaborare directă între un partener instituțional român și un partener instituțional străin. Spre deosebire de acest format, conceptul Platformei noastre vine cu un model de tandem consolidat, în cadrul căruia partenerul român este structurat într-o formulă de tipul 2 + 1, în care 2 reprezintă cooperarea predefinită dintre un actor profesional din diasporă și un actor instituțional din România, iar 1 marchează prezența Ambasadei ca factor de suport și facilitator al cooperărilor.

De ce considerăm că acest format de cooperare poate aduce o valoare adăugată suplimentară? Pentru simplul motiv că diaspora academică și de excelență profesională reprezintă o resursă excepțională, ce a fost, poate, subutilizată, dacă nu chiar uitată, iar implicarea acesteia poate îmbrăca aspecte variate, de la rolul de furnizor de feedback sau de servicii de lobby, până la cel de donator de solidaritate sau chiar – de ce nu? – partener de

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

proiect. Multe instituții germane ne spun că au, în genere, nu cu referire la România, un portofoliu foarte bogat de acorduri parteneriate, dar că multe sunt *Sleeping Agreements*, adică pe hârtie arată foarte bine, dar că nu prea produc efecte.

❖ ***Diaspora academică și de excelență profesională poate deveni un jucător și un actor major***

R.G.: Iertați-ne, poate că un exemplu concret ar ajuta mai bine la explicarea articulațiilor acestui model de cooperare consolidată.

E.H.: Sigur. Iar ca să înțelegem mai ușor de ce pledăm pentru un astfel de format de cooperare, voi da un exemplu din lumea muzicii. Participarea *Berliner Philharmoniker* în Festivalul Enescu de la București a adus o mare bucurie melomanilor, dar a reprezentat, implicit, și o validare a evenimentului organizat la București, în raport cu piața internațională de evenimente culturale de acest gen. Puțini știu însă că aducerea la București a acestei faimoase orchestre a fost negociată vreme de mai mult de un deceniu. Și nu este vorba de faptul că dificultatea ar fi constat în a transporta echipamentele orchestrei, care, în 2019, au cântărit 11 tone. Dificultatea se referea la puterea de negociere. Iar în acest sens, am mai putea adăuga un lucru ce merită toată atenția: în această celebră orchestră avem un muzician român, care a făcut în toți acești ani un teribil lobby intern în favoarea participării la Festivalul de la București. Maestrul Laurențiu Dincă – pentru că despre el este vorba – a dat concurs cu von Karaian și are o poveste fabuloasă în legătură cu aprobarea venirii sale în orchestră. El este însă nu doar un profesionist excepțional, dar este și foarte prețuit și respectat de colegi. Noi spunem că, prin Maestrul Dincă, România are „acțiunea de aur" în această echipă muzicală de excepție. Pornind de la un astfel de exemplu, am putea mult mai lesne să evităm construirea unor parteneriate sau a unor acorduri de cooperare care ar risca să intre în „adormire".

Așa că am lansat inițiativa construirii unui „tandem" de cooperare consolidat și către mai multe instituții de prestigiu din România. Ne bucurăm să putem semnala că au răspuns pozitiv și am început să construim astfel de parteneriate temeinice cu Academia Română, dar și cu o serie de Universități de prestigiu, precum cele din București, Cluj, Iași, Timișoara, Brașov, Sibiu și Alba Iulia, într-o primă rundă. Merită menționat, totodată, faptul că această platformă de cooperare interacademică și interculturală pe care o construim este menită a funcționa atât în regim offline, promovând ideea unei comu-

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

nități participative, cât și în regim online, facilitând organizarea și structurarea unei dimensiuni virtuale a acestei comunități participative.

Într-un astfel de context și plecând de la experiența structurării, în Germania, în ultimii ani, a mai multor rețele profesionale, dar și de la consacrarea unor vectori puternici de expresie, ce dinamizează domeniile cooperării, promovării și al coeziunii, considerăm că diaspora academică și de excelență profesională poate deveni un jucător și un actor major al relațiilor internaționale ale României, dezvoltând cooperări atât în regim bilateral, cât și multilateral. Prin urmare, îi aspteptăm în Platforma dedicată Inițiativei Diasporei Academice și de Excelență pe toți acești profesioniști care doresc ca valorile profesionale și umane să devină un vector de acțiune și construcție. Desigur, așa cum spuneam, proiectul nu este deschis doar profesioniștilor de excelență din Germania, ci și din alte spații ale diasporei române.

❖ ***Demersuri pentru un Consorțiu partenerial***

***R.G.*:** Revenind puțin, dacă ne îngăduiți, la ideea diplomației culturale și academice în vreme de pandemie, am dori să vă întrebăm cum anume s-au schimbat demersurile și instrumentele acestui domeniu, în contextul în care întâlnirile publice au început să aibă limitări severe sau chiar interdicții.

***E.H.*:** În această perioadă care a introdus un fel de regim, un mod de diplomație de tipul *touch me not*, dacă ar fi să preluăm sugestia din titlul filmului Adinei Pintilie, prezentat la Berlinalele din 2018, a trebuit să găsim forme și modalități alternative de a fi în continuare prezenți atât în relațiile bilaterale, cât și în relație cu diaspora noastră. Astfel, într-un atare context, a fost mult mai intens implicată și chiar redimensionată diplomația epistolară. Scrisorile au fost folosite pentru a convinge, pentru a obține, pentru a construi abordări cu parteneri cu care nu mai aveam ocazia unei întâlniri *face to face*. Așa că toată scenografia și desfășurarea argumentelor folosite altă dată în regim 3D, trebuia articulată de astă dată într-o convingătoare construcție biplană: în epistole. Ca atare, în contextul ultimelor luni, diplomația scrisorilor a fost reinventată, a devenit extrem de consistentă și a fost din nou la mare preț.

Pe de altă parte, a trebuit să folosim mult mai creativ și intens ceea ce aș numi *diplomația de proximitate*. Au fost perioade de *lockdown* când, de exemplu, nu se putea ajunge nici măcar la o clinică medicală, instituție ce reprezintă, mai ales într-un astfel de context, un punct de urgență incandescentă. În astfel de situații am folosit diplomația de proximitate: pornind de

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

la faptul că medicii români în Germania reprezintă cea mai largă comunitate profesională de medici străini, am facilitat adesea accesul, chiar și pentru pacienți din România, care aveau nevoie de serviciile medicale ce altfel ar fi riscat să fie puse în paranteză de contextul pandemic. Am activat, ca atare, adesea culoarele unei diplomații medicale, dar adesea am implicat și alte spectre profesionale în virtutea necesității de a beneficia de o nouă sintaxă a solidarității, care a ajuns să implice inclusiv traducători, avocați, asistenți sociali și voluntari în sens generic. Și asta pentru că multe din cazurile ivite aveau nevoie de un spectru mai larg de soluții.

Pornind de la faptul că avem în Germania peste un milion de români, mulți dintre ei profesioniști de marcă în diferite domenii, am reconsiderat și redimensionat utilitatea rețelelor profesionale a căror construire am stimulat-o în ultimii ani. Așa am ajuns la imaginarea unui tablou general al proximităților profesionale și la ideea construirii unei Platforme pentru cooperare profesională și responsabilitate socială. Iar pentru ca această construcție să fie una durabilă, am obținut asentimentul unor parteneri de drum lung pentru acest proiect, cu care să putem realiza un Consorțiu. Am început, așadar, să creăm rutine de colaborare și am ajuns la un format structurat al acestui Consorțiu, ce cuprinde astăzi Ambasada, membrii Inițiativei Diasporei Academice și de Excelență, alături de Mitropolia Germaniei, Europei Centrale și de Nord și Asociația de IT *Citizen Next*. Ne-am bucurat foarte mult că am izbutit să consacrăm un astfel de parteneriat consolidat cu ÎPS Dr. Serafim Joantă, Mitropolitul nostru de la Nürnberg, după ce și în anii anteriori am conlucrat apropiat, atât pentru sprijinirea dezvoltării rețelelor profesionale, cât și pentru activități culturale ori de responsabilitate socială.

Astfel, mai ales în condițiile în care aplicarea Directivei GDPR limita posibilitățile Ambasadei de a întâlni profesioniști de marcă din diferite domenii, biserica a fost în măsură să ne recomande astfel de specialiști, pe care îi cunoștea în virtutea contactelor directe avute la nivelul celor 120 de parohii din Germania. În mod suplimentar, putem să evidențiem faptul că biserica din diaspora este, la rândul ei, o adevărată resursă profesională, întrucât majoritatea covârșitoare a preoților sunt, de fapt, slujitori de sâmbătă și duminică ai bisericii, altfel ei fiind angajați și activi în restul săptămânii ca medici, IT-iști, profesori, cercetători, antreprenori, asistenți sociali ș.a. În astfel de condiții, biserica a devenit ea însăși un furnizor de competențe profesionale în spațiul diasporei, ce au putut fi implicate atât în acțiuni de voluntariat și solidaritate comunitară, cât și în sprijinirea construirii de network-uri profesionale.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Și pentru a nu uita de dimensiunea implicării culturale, iată și un exemplu recent pe care dorim să îl semnalăm: ne pregătim să realizăm o lansare și o prezentare de carte, ca urmare a traducerii în germană a volumului *Dăruind vei dobândi*, al lui Nicolae Steinhardt. Rotunjind cumva imaginea acestei colaborări speciale pe care am inițiat-o cu deplin succes cu IPS Dr. Serafim Joantă, aș spune că împlinirea acestei importante dimensiuni a diplomației de proximitate a avut un partener esențial și de nădejde în Biserica Ortodoxă a diasporei, cu care am colaborat într-un spirit foarte deschis, ecumenic și plin de solidaritate. Vom fi, prin urmare, bucuroși să consolidăm această cooperare, cu atât mai mult cu cât anul 2021 a fost desemnat, la nivelul Patriarhiei Române, drept an al omagierii pastrorației în comunitățile românești din afara României.

❖ ***Modelul „tandemului" cultural, la lucru***

***R.G.*:** Ne-ați vorbit despre opțiunea de a investi în construirea unui sistem de promovare bazat pe modelul unui tandem cultural. Ați putea să ne ajutați să avem o imagine mai concretă asupra modului în care poate funcționa un astfel de *tandem cultural* româno–german, cu implicarea deopotrivă a diasporei române, a mediilor profesionale sau instituțiionale din România și a partenerilor germani?

***E.H.*:** Un exemplu deosebit de elocvent ni-l oferă modul de cooperare la care am ajuns, în virtutea unei prietenii apropiate, exersate în ani, și a unei viziuni comune de lucru, pe care Ambasada de la Berlin o are cu Orchestra Națională de Tineret a României, ce beneficiază de implicarea Maestrului Cristian Mandeal și inspirația managerială a Maestrului Marin Cazacu. Acest exemplu, prin talentul extraordinar investit, întărește prestigiul modelului construit de noi în comun.

În acest sens, trebuie să vă spun că Orchestra de Tineret a României este invitată în regim de continuitate, începând din 2011, să concerteze în cadrul Festivalului Internațional *Young Euro Classic*, ce reunește cele mai bune orchestre de tineret ale lumii și este organizat în cadrul prestigioasei săli Konzerthaus din Berlin. Orchestra tinerilor muzicieni români a fost ulterior invitată pentru a concerta și pe alte scene celebre din Germania, cum a fost, spre exemplu, concertul susținut pe vestita scenă a Filarmonicii din Hamburg, în august 2019. Dar în această orchestră a României de întâmplă un lucru extraordinar de frumos: în multe din concertele susținute, au fost și sunt implicați muzicieni români de calibru deosebit din diaspora. Așa a fost cazul

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

colaborării cu foarte prețuitul violoncelist Andrei Ioniță, rezident la Berlin, implicat ca solist în multe astfel de concerte, dar și cu Cristian Măcelaru, dirijorul șef al Orchestrei Radiodifuziunii WDR din Köln, și, totodată, din 2021, directorul muzical al Orchestrei Naționale a Franței. Pentru concertul din 2020, conceput pentru finalul de an, a fost construită o formulă de orchestră cu foarte mulți tineri muzicieni români ce fac parte din diaspora română din Germania. Multe astfel de concerte au fost susținute în Germania, dar au avut și un turneu superb în SUA.

La această colaborare a Orchestrei de Tineret a României cu muzicieni excelenți din diaspora s-a adăugat și colaborarea deosebită cu Orchestra Germană de Tineret, în urma căreia au fost realizate concerte simetrice, în ultimii ani, atât la Berlin, cât și la București. Iubitorii de muzică clasică pot urmări pe site-urile web ale *Tinerimei Române* și ale Ambasadei noastre, inclusiv un film ce prezintă această colaborare deosebită, de tip *tandem cultural*.

În decembrie 2020, ne-am bucurat să prezentăm, cu ocazia Zilei Naționale a României și în onoarea Președinției germane la Consiliul UE, un concert ce a fost oferit simultan publicului din România și celui din Germania de Orchestra de Tineret a României, care a fost prefațat de un cuvânt de elogiere atât din partea mea, ca Ambasador al României, cât și din partea domnului Cord Meier-Klodt, Ambasadorul Germaniei la București.

***R.G.*:** Am descoperit și noi acest exemplu paradigmatic de cooperare în cadrul documentării făcute pentru pregătirea acestui interviu. Probabil că s-a întâmplat să ne iasă în cale această ipostază exemplară de cooperare și pentru că acest ultim eveniment din seria acestor concerte este mai recent, chiar din decembrie 2020. Dar am putea spune că un astfel de mod de operare a devenit productiv, dobândind putere de a inspira și a multiplica? Este un astfel de exemplu o floare de la care așteptăm inspirata venire a primăverii sau a izbutit el să fie însoțit și de alte inițiative similare?

***E.H.*:** O ipostază foarte interesantă de tandem cultural, ce descinde din sectorul muzicii pop, construind însă o originală sinteză sonoră numită *Rough Romanian Soul*, este oferită de grupul *Zmei Trei*. Acest grup muzical deosebit de interesant și cu un succes excelent a fost fondat ca un tandem sui-generis româno-german, în care au fost patru artiști, doi români și doi germani: Mihai Iliescu, inițiatorul și managerul grupului, alături de soprana Paula Țurcaș, pe de o parte, iar de cealaltă parte erau muzicienii germani Oli Bott și Arnulf Ballhorn. Ulterior, într-o formulă cu o geometrie variabilă, s-au

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

adăugat atât argentinianul Agustín Strizzi, cât și o serie de alți muzicieni din România. Este un grup excepțional de interesant, inclusiv din perspectiva faptului că muzica lor este oferită exclusiv în limba română, inclusiv poezie de autori români celebri, bucurându-se să aibă o „trecere" deosebită la publicul german, dar și internațional.

Tot astfel, un exemplu simetric de cooperare ce implică parteneri profesionali din România, diaspora română și parteneri profesionali din Germania este oferit de simpozioanele rețelei de românistică, organizate în ultimii ani la Berlin (2013), Heidelberg (2013), Berlin și Leipzig (2015), München (2018) și care au deja o mică și exemplară istorie. Tot astfel, am susținut și organizarea unei largi serii de simpozioane româno-germane, în multiple domenii, în care segmentul de legătură a fost constituit de către membrii de elită ai diasporei române.

Un alt bun exemplu de cooperare în tandem îl reprezintă și un recent congres medical realizat, în iulie 2020, între Clinica Charité din Berlin și UMF București. Și pentru că în acest încercat an medicii au fost în prima linie a confruntărilor, sprijinind campania unui transfer de expertiză către mediile profesionale și instituționale de acasă, mă bucur să îi menționăm, dintr-o listă lungă și inevitabil lacunară (pentru care sunt nevoit să cer reînnoite scuze), pe Prof. Dr. Anca Ligia Grosu, Prof. Dr. Opri Firu, Prof. Dr. Michael Untch, Prof. Dr. Horia Sîrbu, Prof. Dr. Pompiliu Piso, Prof. Dr. Șerban Dan Costa, Prof. Dr. Ioana Braicu, Prof. Dr. Christian Rosenberger, Prof. Dr. John Ionescu, Prof. Dr. Marciana Duma, Prof. Dr. Cassian Sitaru, Prof. Dr. Alexander Mustea ș.a.

***R.G.*:** Acest concept al tandemului cultural s-a dovedit a fi practicabil, oare, și la nivelul de implicare al comunității române?

***E.H.*:** Mă bucur că ați pus această problemă, pentru că asta ne oferă ocazia de a sublinia puterea și impactul unui tandem lansat de diaspora în parteneriat cu administrația locală germană, așa cum se întâmplă la Düsseldorf, prin implicarea doamnei Livia Grama Medilanski, președinta Asociației „Atheneum". Dincolo de proiectele culturale locale, dedicate memorialului Regelui Carol I, care a plecat din Germania, de la Castelul Jagerhof, pentru a deveni ulterior monarh al României, Asociația „Atheneum" reunește cam în fiecare an personalități importante ale oficialităților locale și prieteni ai României, făcând o călătorie cu autocarul pentru descoperirea României. Astfel, participanții primesc șansa unei cunoașteri intime a României, atât a

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

celei profunde, a comunităților locale, cât și ocazia unor întâlniri exclusive cu personalități culturale, ori chiar cu reprezentanți de instituții, organizate și mediate de prietenii români din Düsseldorf. Or, un astfel de exemplu arată de ce credibilitatea și empatia acordată comunității române și, în fond, României, se poate construi mult mai îndreptățit și temeinic pornind de la această, cum am numit-o, „diplomație a proximității", în care fiecare persoană, fiecare grup al diasporei își poate construi propriul „cluster local" sau „cluster profesional", ce ajută extrem de eficient la construirea unui climat optim al cooperărilor româno-germane.

O mențiune specială, în cadrul tandemului româno-german, se cuvine să o facem pentru acele persoane deosebite care și-au construit prin implicare un succes bine recunoscut în societatea germană, încât astăzi ei sunt în poziția în care duc importante responsabilități publice în cadrul administrației germane. Așa sunt Dr. Bernd Fabritius, însărcinat federal pentru imigranți și minorități naționale, Ramona Pop, viceprimar al Berlinului, ori Octavian Ursu, primar în Görlitz, sau Ștefan Guzu, primar în Ivenack.

Acestea ar fi câteva exemple care pot să ne ofere atât curajul, cât și certitudinea că putem merge mai departe în demersul început de reunire a partenerilor profesionali din România și a celor din diaspora în cadrul unor echipe de tandem, pentru a sprijini o promovare comprehensivă a cooperărilor profesionale și a unui dialog benefic între culturile și societățile celor două țări.

- ***Diplomația cultural-academică: virtuțile online-ului și savoarea offline-ului***

***R.G.*:** Ați amintit de diplomația culturală realizată în regim online atunci când ați vorbit despre concertul Orchestrei Naționale de Tineret. Probabil că evenimente culturale majore ale lui 2020 s-au desfășurat, așa cum s-a întâmplat adesea, în format online. Puteți să ne mai oferiți unele exemple de astfel de acțiuni? Veți continua să dezvoltați o dimensiune online a diplomației cultural-academice?

***E.H.*:** Din fericire, putem spune că, în ciuda dificultăților anului 2020 și a limitării contactelor publice, arta a reprezentat un element de garanție și a venit ea către fiecare dintre noi prin intermediul internetului. Astfel, tot cu ocazia Zilei Naționale am putut avea o altă întâlnire literară cu Mircea Cărtărescu, ocazie cu care a fost prezentat romanul *Solenoid* și volumul de poeme *Nu striga niciodată ajutor.* Scriitorul a fost acompaniat în cadrul acestui eveniment online de traducătorul Ernest Wichner și de Sabin Țambrea, un

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

actor foarte special, originar din Târgu-Mureș, care a citit din literatura lui Mircea Cărtărescu, pe care l-am avut ca invitat, cu câțiva ani înainte, cu o conferință în deschiderea reuniunii româniștilor din Germania și a celor din rețeaua Institutului Limbii Române, este extrem de familiar publicului din Germania. Și asta grație traducerii foarte bune realizate de Ernest Wichner, dar și premiilor deosebite primite din partea mai multor festivaluri de literatură sau în cadrul faimoaselor Târguri de Carte de la Leipzig sau Frankfurt.

Tot cu ocazia Zilei Naționale din decembrie 2020 am avut și o masă rotundă – *100 de ani de muzică și cultură românească* – dedicată sărbătoririi unui veac de la înființarea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, care l-a avut ca prim Președinte pe George Enescu, până la plecarea acestuia din țară. Ne-am bucurat să avem ca invitați la această dezbatere o galerie de personalități de primă mărime ce cunosc foarte bine mediul cultural german: compozitorul Dan Dediu, muzicologul Valentina Sandu Dediu, criticul de artă Ruxandra Demetrescu, Iosif Ion Pruner, dirijorul Corului Filarmonicii George Enescu, în cadrul unei întâlniri ce l-a avut drept moderator pe pianistul și managerul cultural Cristian Niculescu.

Pentru a sprijini o dezvoltare organică și structurată a inițiativelor noastre, am lansat proiectul unei *Platforme de cooperare dedicată parteneriatelor diasporei academice și de excelență cu mediile profesionale și instituționale din România*. Această Platformă destinată cooperărilor profesionale în rețea este deschisă deopotrivă domeniilor culturale, dar și celorlalte domenii, incluzând un spectru larg de medii profesionale, de la cele de cercetare sau al științelor medicale, până la IT și cel al managementului de top. Platforma urmează să fie activă atât în regim online, cât și offline, având în miezul său un Project Management Task-Force, în cadrul căruia ne vom fundamenta pe expertiza managerială de top a unor personalități de mare succes precum Luca Garabet, Niculae Cantuniar, Alexandru Vlad, Adina Utes sau Ștefan Dragu, despre care, cu siguranță, veți mai auzi în compania acestui proiect. Ne pare foarte rău că pe Bianca Bourbon și Cristian Oltean destinul profesional i-a furat, recent, pentru Singapore, iar pe Sebastian Iovan, pentru Italia, dar nădăjduim să rămânem și să construim într-o aceeași constelație participativă.

În acest sens, pentru o cooperare cu miză pe termen lung, am lansat și un parteneriat cu *Romanian Business Leaders*, care să permită crearea unei agende comune a mediului academic și de excelență al diasporei cu mediul de afaceri, pornind inclusiv de la argumentul de performanță care arată că

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Germania s-a plasat în cadrul ultimului deceniu ca prim partener economic al României. Ceea ce ne propunem noi este să punem împreună, într-un *framework* comun, performanța mediilor economice și academice de excelență, construind o agendă partenerială pe termen lung. Miza noastră este ca, punând împreună performanța academică și culturală, alături de cea de business, cu aceste două motoare lucrând pe o agendă comună, să putem construi un „accelerator" de inițiative și proiecte parteneriale.

***R.G.*:** În condițiile restricțiilor impuse de conduita contextului pandemic, cum a arătat piața evenimentelor culturale în Berlin?

***E.H.*:** Germania a gestionat destul de bine contextul pandemic, încât în anumite perioade au fost deschise inclusiv instituțiile culturale, care au fost foarte afectate în acest an. În SUA unele instituții celebre și săli de concerte anunțaseră deja închiderea porților până în vara lui 2021. Așa s-a făcut că, la Berlin, în septembrie 2020, am putut savura în sala prestigioasei Konzerthaus un concert avându-l la pupitru pe tânărul și talentatul dirijor Gabriel Bebeșelea, iar solist pe extrem de apreciatul pianist român Daniel Ciobanu, rezident și el la Berlin. Sigur, sala elegantă avea mai puțini spectatori, erau multe locuri libere între oameni, peste tot erau semnele unei precauții vigilente, dar publicul a putut să își demonstreze „adicția" față de cultură și să vină la sală, astfel încât muzica a putut fi ascultată în casa ei. Desigur, atmosfera a fost bună, dar incomparabilă cu ceea ce am trăit cu un an înainte, când Gabriel Bebeșelea a prezentat, în premieră mondială, tot la Berlin, oratoriul *Strigoii*, al lui G. Enescu, plecând de la textul omonim al lui Mihai Eminescu. Este vorba despre o partitură excepțională a lui Enescu, reconstituită de maestrul Cornel Țăranu și orchestrată de maestrul Sabin Păutza. A fost un concert excepțional, cu sală plină și un public deosebit de empatic. Nu puteam să nu amintesc de acest moment muzical de referință de la Berlin, care ne leagă, iată, din nou de Eminescu și de Ipotești, dar și de Enescu și Liveniul din ținuturile botoșenene. Atmosfera și emoția artistică în sala de concert au fost fantastice. Și asta pentru că publicul face parte din însăși aventura și din destinul operei de artă. O sală cu un public cald, talentat, empatic sună într-un anumit fel. Un concert sau un spectacol de teatru ce sunt decuplate de public sună sec, nu au vibrație.

***R.G.*:** Vorbind de „nostalgia" culturală pentru vremurile pre-pandemice, am vrea să vă rugăm să ne povestiți cum arăta atmosfera unei zile de celebrare a datei de 15 ianuarie la Berlin.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

***E.H.*:** Da, e vorba de vremuri pe care, rememorându-le, am dori să spunem că nu sunt apuse, ci că vor reveni în viața noastră cu vigoarea pe care o aduce un nou răsărit. Accesând depozitele memoriei recente, putem evoca întâlnirea din anul Centenarului României Moderne, când am avut plăcerea ca pe 15 ianuarie să avem un eveniment de tip diptic: în prima parte publicul a urmărit o conferință plină de interes și repere culturale germane, în care Acad. Eugen Simion s-a referit la influența culturii germane în opera lui Eminescu. În partea a doua a evenimentului, i-am avut ca invitați pe Ion Caramitru și Aurelian Octav Popa, care au prezentat excelentul lor recital *Dor de Eminescu*, într-un contrapunct foarte savant dozat de poezie și muzică. Textele conferinței și al recitalului de poezie au fost oferite audienței în traducere simultană, pe un ecran de proiecție. Surpriza în cadrul unor astfel de întâlniri culturale a fost să observi că sunt și unii prieteni germani care știu românește foarte bine – fie pentru că sunt profesori de română la Universitatea Humboldt, fie că sunt oameni de afaceri care au activități în România și au învățat românește – și traduc vecinilor germani direct din română.

Publicul a fost format, desigur, din personalități ale lumii culturale și instituționale din Berlin, membri ai mediului diplomatic, alături de membri marcanți ai diasporei și, nu în ultimul rând, mass-media locală. Într-un oraș ca Berlinul, în care oferta de evenimente culturale este excepțional de mare și sunt foarte multe evenimente la care participă poate doar 30–40 de persoane, pot să vă spun că sala Ambasadei de 150 de locuri a fost neîncăpătoare, multe persoane din public optând să stea în picioare, dar să fie prezente.

Cu un an înainte, am avut tot un recital de poezie eminesciană, susținut de Emil Boroghină, care a fost găzduit cu multă generozitate în cadrul Școlii de Teatru Charlottenburg, pe care a fondat-o mult regretatul nostru prieten Valentin Plătăreanu, un excelent actor, pedagog și manager de teatru, care a făcut o carieră impresionantă în Germania, mai ales pentru un actor care nu a crescut de mic cu limba germană. Fiica sa, Alexandra Maria Lara, a urmat cursurile școlii de teatru fondate de tatăl său și este astăzi o actriță excepțional de talentată, cu o cotă nemaipomenită, colaborând cu regizori precum Francis Ford Coppola sau Stephen Daldry, ori Andrzej Jakimowski, jucând alături de Bruno Ganz, Gérard Depardieu ori Sam Garbarskis.

Versurile recitalului din Eminescu au fost prezentate publicului, de asemenea, în traducere, iar audiența a reacționat cu o vădită curiozitate ce spune mult pentru o operă de autor și o cultură ce nu au fost răsfățate cu

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

traduceri abundente și nici de o calitate bună întotdeauna. Pentru o susținere adecvată a dialogului dintre culturi, va fi nevoie de o investiție serioasă și cu continuitate în traduceri de bună calitate. Pe de altă parte, trebuie avut grijă la susținerea apariției unei noi generații de traducători buni din literatura română, iar acest lucru nu este facil, pentru că fiecare cultură are traducătorii pe care și-i crește. Nu poți avea traducători – și încă unii buni, care să îți scoată literatura țării tale într-o traducere măcar lipsită de carențe nepotrivite – dacă nu investești pe termen lung și continuu în creșterea lor.

❖ ***Despre consistența relațiilor societale româno-germane***

R.G.: În 2019, ați prefațat, alături de Profesorul Henry Sussman, din cadrul Rutgers University (SUA), simpozionul *Modelul german în cultura română*, coorganizat de Universitatea din Sibiu și Asociația de Literatură Generală și Comparată din România (ALGCR), ce îl are ca președinte pe Profesorul Mircea Martin, membru corespondent al Academiei Române. Cu un an înainte, asociația inițiase în dezbatere o temă simetrică: „Modelul francez în cultura română", lansând astfel o analiză asupra paradigmelor culturale și societale ce au constituit principalele ancore ale procesului de europenizare a statului român modern, mai cu seamă în cursul secolului al XIX-lea. În intervenția *Triumful oportunității*, ați prezentat o panoramă a ferestrelor de oportunitate din istoria relațiilor bilaterale româno-germane, precum și a felului în care aceste oportunități au fost create în jurul unor personalități și proiecte ce au construit un țesut de relații inter-personale între cele două culturi și societăți. Cât de consistentă este această paradigmă germană în cadrul culturii române și cum a susținut ea destinul european al României?

***E.H.*:** Aș dori să remarc întâi nivelul deosebit al colocviilor organizate la inițiativa domnului Profesor și Academician Mircea Martin și a membrilor ALGCR, subliniind caracterul deosebit de important al dezbaterilor referitoare la interacțiunile patrimoniului cultural și de cunoaștere din spațiul românesc cu mediile culturale, instituționale și societale ale marilor culturi. Jocul acestor intarsii culturale ce acompaniază dialogul intercultural, generând o geometrie spectaculoasă și savantă a inserțiilor de materiale, teme sau tehnici venind din texturi culturale diferite, este cu adevărat excepțional. Avem a mulțumi ALGCR pentru abordările inspiraționale și așteptăm cu mult interes publicarea volumelor respective, care pot reprezenta un argument important inclusiv pentru acțiunea diplomatică. Poziționarea patrimoniului cultural și societal al

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

României în context european sau internațional, ori plasarea la intersecția între influențele „catalitice" și cele „modelatoare", așa cum le numea Lucian Blaga, pot ajuta mult când discutăm despre interacțiunile societății românești cu mediile culturale germane și, respectiv, cele franceze.

Pe de altă parte, este posibil ca inclusiv în privința consistenței paradigmei germane în mediile culturale și societale românești să avem nevoie de o recalibrare a percepției publice. Aș evoca, astfel, un singur unghi de lectură: multă vreme s-a vorbit și s-a bătut monedă pe ideea că europenizarea României a fost structurată plecând de la o distribuție a vârstelor și straturilor cultural-societale, în cadrul căreia generația de la 1848 fusese responsabilă cu infuzia ideilor din paradigma franceză, în timp ce generația următoare, a *Junimii*, era elementul de suport al difuziunii elementelor modelului german. Într-un astfel de tablou, vârsta ulterioară a monarhiei române de origine germană urma să consolideze culoarele de dialog cultural și societal cu spațiul german.

Însă, chiar și așa, o dinamică specială cu mediile germanice a preexistat. Și o putem găsi inclusiv în prima modernitate românească, atunci când M. Kogălniceanu, de exemplu, după începutul de studii de la Lunéville a continuat la Berlin, avea să se întoarcă în țară și a fost prim-ministrul care a introdus reformele României Moderne. Opțiunea legată de finalizarea studiilor la Berlin ținea cont și de percepția oficialităților, potrivit căreia mediul prusac era considerat mai puțin expus ideologiilor rebele ce animau spațiul francez. În viitoarea sa activitate publică, Kogălniceanu avea să fie puternic inspirat de viziunea istorică și socială a mediului universitar german. Între altele, el considera că fusese primul student român al lui Leopold von Ranke, fondatorul istoriografiei germane moderne, fiind totodată și un apropiat al lui Alexander von Humboldt și al juristului Friedrich Carl von Savigny. Pornind de la ideile unui astfel de mediu cultural, Kogălniceanu avea să fie cel care va renunța să utilizeze cuvintele „moldovean" și „valah", înlocuindu-le cu „român" și „România" („roumain" și „Roumanie"), ridicând mai târziu această fundamentare la nivelul acțiunii politice.

Chiar și așa, încă din zorii secolului al XIX-lea, conexiunile în general ale spațiului sud-est european cu spațiul universitar occidental erau deosebit de consistente, contribuind la construirea elitelor din țările respective. Spațiul românesc nu face excepție și ar fi interesant să reevaluăm importanța coloniilor de studenți români aflați la studii în spațiul german, urmând lucrărilor

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

excelente scrise pe această temă de la N. Iorga la, mai recent, Dan Berindei, Elena Siupiur și Laurențiu Vlad. Să ne reamintim, astfel, că prima revistă în română din Occident apărea la Leipzig, în 1827, sub numele *Fama Lipschii pentru Dația,* cu sprijinul oferit de Dinicu Golescu și o serie de mari boieri din Țara Românească. Fapt semnificativ, mică redacție a revistei era formată din câțiva studenți români din colonia de studii din Leipzig. Pe de altă parte, fiii lui Dinicu Golescu, Ștefan și Nicolae Golescu, se regăseau un an mai târziu, în 1828, ca studenți în mediul germanic al Universității din Geneva, unde aveau să fie colegi de an cu Karl Anton de Hohenzollern-Sigmaringen, tatăl viitorului Rege al României.

În Leipzig există și o importantă comunitate de comersanți români, ce întemeiază, în preajma lui 1818, și o viață confesională ortodoxă, în coparticipare cu biserica grecească. Totodată, firele conexiunilor comerciale arată a fi deosebit de puternice, cu atât mai mult cu cât vestita stradă Lipscani, ca arteră consacrată comerțului cu produse provenite din târgul de la Leipzig, apare nu doar în București, ci și în multe alte orașe din sudul Munteniei, între care Ploiești, Craiova, Slatina etc. În 2018, în contextul Centenarului României Moderne și al prezenței la Târgul Internațional de Carte de la Leipzig, Ambasada de la Berlin a colaborat cu o echipă a Muzeului Municipiului București, condusă de Adrian Majuru, care a realizat un volum de istorie culturală a străzii Lipscani, dar și o expoziție și un film documentar. Toate aceste materiale documentare și de cercetare s-au bucurat de un succes deosebit, subliniind existența unor intersecții și coridoare de interacțiune mult mai largi între spațiile românești și cele germanice.

❖ *Urme ale prezenței lui Eminescu și Caragiale la Berlin*

***R.G.*:** Vorbeați despre percepția pe care o ocazionează opera lui Eminescu la Berlin. Dar mai păstrează oare Berlinul urme ale prezenței unor scriitori precum Eminescu sau Caragiale? Eminescu venea la Berlin, în 1872, după ce terminase semestrul de vară la Viena. Trecuse mai întâi pe la Botoșani, de unde avea să obțină în urma unor examene un certificat, cu care avea să se înscrie ca student la secretariatul Universității Friedrich Wilhelm din Berlin. Mai mult chiar, o vreme a lucrat și ca secretar personal al lui Theodor Rosetti în cadrul Agenției Diplomatice a României de la Berlin. Caragiale și-a petrecut ultimii ani din viață, între 1904 și 1912, la Berlin, iar corespondența sa din acești ani arată cât de doritor era să aibă companioni cu care să împărtășească

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

intimități legate de viața culturală sau politică din România. Mai păstrează Berlinul urme ale prezenței lui Eminescu sau a lui Caragiale?

***E.H.*:** Memorialul cultural românesc al Berlinului este deosebit de bogat în referințe, dar, din nefericire, așa cum știm, acest oraș a trecut și prin bombardamentele războiului, încât e greu de găsit „urme", clădiri, care să fi rămas în picioare. Pe de altă parte, chiar și în cazul reconstruirii de clădiri, nu e foarte sigur că străzile au păstrat aliniamentele vechi, pentru a putea spune că măcar străzile au rămas aceleași. Chiar și în această situație, știm că Eminescu a avut două locuințe în Berlin. Una era situată în centru, pe Albrechtstrasse, aproape de Universitatea Friedrich Wilhelm și de Agenția Diplomatică, unde lucra alături de protectorul său junimist Theodor Rosetti. După ce a pierdut slujba de la Agenția Diplomatică, s-a mutat în apropiere de Berlin, în actualul cartier Charlottenburg, pe strada Orangenstrasse, foarte aproape de Castelul Charlottenburg, și de unde venea în centru, până la Poarta Brandenburg, cu tramvaiul cu cai, ce fusese introdus în 1865. În Albrechtstrasse putem face supoziții asupra unei clădiri în care ar fi putut locui Eminescu, în schimb Orangenstrasse, redenumită Nithackstrasse, nu păstrează clădiri din epoca de referință pentru noi.

Caragiale a locuit la patru adrese în Berlin, însă în condițiile devastării Berlinului în urma bombardamentelor de război, doar una din aceste case a primit agrementul necesar pentru instalarea unei plăci memoriale, în cartierul Wilmersdorf, pe Hohenzolerndamm, la numărul 201. Gurile rele spun că identificarea casei a fost făcută puțin cam aproximativ și că, de fapt, ar fi vorba despre o casă situată pe cealaltă parte a străzii, vizavi. Pentru un Caragiale, care ne-a obișnuit cu „viță-vercea", poate că n-ar trebui să fie o surpriză.

Însă Caragiale are un bust amplasat în Berlinul de Est, în Mühlenstrasse 24, unde a fost cu mulți ani în urmă o bibliotecă românească, deschisă de RDG în semn de prietenie pentru România și cultura română. Între timp, cărțile – care erau toate în română și, probabil, nu prea aveau cititori – au fost alocate unei biblioteci orășenești. Interesant este că bustul este realizat de Constantin Baraschi și apare și în filmul documentar *Franzela exilului*, realizat de Alexandru Solomon, în 2002. Iarăși un element interesant e faptul că, dacă opera lui Eminescu nu a mai beneficiat de atenția unei traduceri în germană în ultimul timp, în schimb, proza scurtă a lui Caragiale a primit o traducere foarte interesantă în 2018, realizată de o foarte talentată traducătoare germană din „noul val", Eva Ruth Wemme, care s-a bucurat de foarte mult interes,

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

textele respective fiind mult mai apropiate cumva de gustul postmodern al cititorului de astăzi.

Sigur, putem vorbi despre trecerea mai multor personalități ale culturii române prin Berlin, de la Kogălniceanu, Mateiu Caragiale și Goga, până la Sextil Pușcariu și Sergiu Celibidache, ori Ovid Crohmălniceanu, Mircea Cărtărescu și Norman Manea sau Andrei Pleșu. Și, da, tot în Berlin, în 2014, Ambasada a oferit Academiei din Berlin, cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la primirea lui Cantemir ca membru al Academiei fondate de G.W. Leibniz, un bust, care astăzi este amplasat la intrarea în cabinetul Președintelui Academiei, simetric cu bustul lui G.W. Leibniz. De altfel, tot atunci a fost organizat și un simpozion academic bilateral, care a reunit specialiști în cantemirologie și leibnizologie din cele două țări, într-o reuniune care a arătat că istoria culturală reprezintă în continuare o miză pentru cercetători, dar și pentru publicul avid de nestemate culturale. Noi înșine ne dorim să stimulăm în continuare cooperările dintre cele două academii, atât plecând de la interesul legitim pentru Cantemir, cât și de la identificarea și a altor teme demne de un apetit de cooperare contemporan.

❖ ***Domeniul studiilor românești în Germania***

***R.G.*:** Pentru că ne apropiem de finalul interviului nostru, am dori să aducem în discuție și tema studiilor românești din străinătate. Știm că una din primele rețele profesionale pe care Ambasada dumneavoastră le-a inițiat a fost cea a universitarilor și cercetătorilor din domeniul românisticii. Se pare că rețeaua din Germania are un număr impresionant de specialiști, fiind – cel mai probabil – cea mai mare din spațiul european, fapt ce o pune într-o relativă concurență doar cu cea din Italia. După cum știți, *Revista de Studii Românești „Glose"* reprezintă o inițiativă a Centrului Național de Studii *Mihai Eminescu* din cadrul Memorialului Ipotești, lansată în 2019, care dorește și ea să susțină construirea unei platforme de cooperare, prin implicarea într-un dialog academic deschis a centrelor universitare și de cercetare de profil din România, alături de centrele de studii românești din străinătate. În acest context, am dori să vă întrebăm, domnule Ambasador Emil Hurezeanu, ce rol joacă centrele de studii românești din universitățile germane în asigurarea unei prezențe a temelor culturii române în spațiul de dezbatere german?

***E.H.*:** Studiile românești din mediul german au oferit foarte mult societății germane pentru cunoașterea problematicii societății și culturii române, atât înainte de 1990 – când erau foarte multe lectorate active în

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

spațiul RFG, dar și în RDG –, cât și după. Dincolo de explicațiile politice, că estul german avea o datorie de solidaritate cu România comunistă ori că vestul german își dorea să aibă senzori specializați care să explice ce se întâmplă cu societatea română, este un fapt că astăzi, chiar și după ce multe lectorate au mers cu activitatea în curs de desființate, există o largă rețea de specialiști în studii românești. Și această rețea de româniști este cel mai probabil – după cum spuneți – cea mai mare din Europa. Este vorba de 22 de universități germane, în cadrul cărora Institutul Limbii Române susține prezența a 5 lectori, la Berlin, Heidelberg, Leipzig, Regensburg și Mainz. De ce studiul limbilor romanice este atât de bine reprezentat în Germania? Asta se explică, de altfel, și printr-un fel de paradox cultural: Germania deține foarte puternice catedre de limbi romanice, încât dacă vrei să studiezi bine o limbă romanică, ai multe șanse să o faci în Germania, așadar într-un mediu cultural de limbă germanică, nu într-o țară de limbă romanică. Asta spune foarte mult despre soliditatea și tradiția școlii germane de lingvistică romanică.

Pe de altă parte, în Germania găsim și cel mai puternic centru de studii românești de până la declanșarea Primului Război Mondial, care a fost înființat de Profesorul Gustav Weigand la Leipzig, în 1893, cu sprijinul lui Hasdeu, care era atunci Președinte al Academiei Române. De românistica germană sunt legate numele unor celebri profesori, precum Klaus Heitmann (Universitatea din Heidelberg) sau Paul Miron (Universitatea din Freiburg), ori Eugeniu Coșeriu (Universitatea din Tübingen). Astăzi, unii dintre marii româniști sunt Profesori Emeriți, precum Acad. Prof. Dr. Klaus Bochmann, Prof. Dr. Wolfgang Dahmen, Prof. Dr. Rudolf Windisch și Dr. Wolf Lustig, ori Dr. Elsa Lüder, Dr. Ilina Gregori, Dr. Alexandra Șora și Prof. Dr. Maria Iliescu. Alți cercetători eminenți continuă o activitate excepțională, așa cum o face Dr. Annely Ute Gabanyi, cu care am avut bucuria de a fi coleg la *Europa liberă*.

Însă putem spune că, totuși, vine din urmă și o altă generație deosebit de interesată. Putem menționa cu prețuire un grup foarte profesionist și bine reprezentat din cadrul Universității Humboldt din Berlin, care îi cuprinde pe Prof. Dr. Michèle Mattusch, Dr. Maren Huberty și Prof. Dr. Lorenzo Filipponio, dar și pe Prof. Dr. Christian Maner (Universitatea din Mainz), Prof. Dr. Thede Kahl (Universitatea din Jena), P.D. Dr. Aurelia Merlan (Universitatea din München), Dr. Sabine Krause (Universitatea din Leipzig), Dr. Gabriela Frey (Universitatea din Tübingen). Nu putem uita, desigur, de centrele de cercetare, unde activează sau au activat specialiști foarte buni în studii românești, precum Dr. Anke Pfeifer, Dr. Peter Mario

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Kreuter și Dr. Olivia Spiridon. Nu vom putea uita nici de lectorii susținuți de rețeaua Institutului Limbii Române, de la București: Dr. Valeriu Stancu (Berlin), Dr. Romanița Constantinescu (Heidelberg), Dr. Diana V. Burlacu (Leipzig), Dr. Anca Gâță (Mainz).

Conceptul studiilor românești nefiind însă unul reductiv, aplicabil doar disciplinelor lingvistice sau literare, ne bucurăm să menționăm, de asemenea, pe Prof. Dr. Manuela Boatcă (sociologie), Prof. Dr. Cătălina Ștefănescu-Cuntze (modelare statistică), Prof. Dr. Violeta Dinescu (muzi–cologie), Prof. Dr. Daniel Benga (teologie), Dr. Diana Burlacu (științe politice), Dr. Alina Noveanu (filozofie), Dr. Cristina Verțan (informatică). De asemenea, un segment important este reprezentat de cel al lectorilor germani DAAD și alumnii lor, care predau germana în universtități din mediul lingvistic româ–nesc, constituind o importantă resursă pentru dialogul intercultural româno-german. Astfel, putem să îi menționăm dintr-o listă lungă de personalități pe Dr. Josef Sallanz, și pe Dr. Markus Bauer care au rămas foarte activi în zona studiilor românești.

***R.G.*:** În ce forme de cooperare sunt implicați româniștii din Germania, dincolo de activitatea didactică sau de cercetare de la catedră?

***E.H.*:** Am menționat mai devreme simpozioanele foarte interesante realizate alături de specialiști din România, din cadrul universităților sau din cadrul institutelor de cercetare de profil din cadrul Academiei Române, la care au participat, adesea, colegi nu doar din Germania, dar și din alte spații euro–pene. Ne dorim foarte mult să susținem în continuare astfel de cooperări academice ale româniștilor. Pe de altă parte, suntem în discuții avansate pentru deschiderea unui Centru de Studii Românești, care să poată oferi un suport mai puternic pentru o dinamică suplimentară a cooperărilor în cadrul acestei rețele. Formatul instituțional ar fi cel al unei cooperări interuni-versitare consolidate, cu coparticiparea Universității Humboldt din Berlin, a Universității din București și a secției de științe socio-umane a Platformei Diasporei Academice. Decizia inițială a fost deja obținută, în 2019, în urma unei consultări aprofundate, cu participarea delegațiilor conduse de Prof. Dr. Sabine Kunst, Președinta Univestității Humboldt din Berlin și Acad. Prof. Dr. Mircea Dumitru, Rector al Universității București. Ne dorim, desigur, ca nego–cierile tehnice pentru aranjamentul final să fie finalizate cât mai curând, cu atât mai mult cu cât inclusiv statutul de copartener al diasporei academice în acest proiect a fost consolidat între timp.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Sigur, în ultimul timp am primit mesaje și din partea altor universități germane de interes pentru prezența unui Centru de Studii Românești, încât suntem încredințați că există potențialul de a avea, în viitorul apropiat, mai multe astfel de puncte de suport pentru domeniul românisticii din spațiul universitar german, după cum devine deosebit de însemnat să avem și o importantă interfață online pentru un astfel de Centru, care să sprijine activitățile întregii rețele a acestor specialiști.

De asemenea, poate că nici nu ar fi o idee rea, dacă doriți, ca *Revista de Studii Românești „Glose"* de la Ipotești să se asocieze ca partener al inițiativei de la Berlin, dată fiind asumarea unei misiuni comune față de susținerea colaborărilor în domeniul studiilor românești. Invitația noastră este făcută, așadar. Iar în acest fel ne-am reîntoarce la tema revistelor în limba română, iar Germania are și aici un primat, căci prima revistă în limba română din Occident apărea – așa cum spuneam –, în 1827, la Leipzig, sub numele *Fama Lipschii pentru Dația,* având o mică redacție formată din câțiva studenți români din colonia de studii din Leipzig.

❖ ***Promovare culturală sau dialog intercultural? Despre virtuți și servituți***

***R.G.*:** Domnule Ambasador, ne apropiem de finalul acestui interviu maraton, care atât pentru revista noastră, cât și pentru Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu" de la Ipotești și comunitatea colaboratorilor și a proiectelor pe care dorim să le construim, rămâne a fi un interviu „de colecție". Ne dăm seama că am vorbit mult – și am aflat, e drept, multe – despre ce este și cum anume se construiește „promovarea României culturale" în mediile publice din străinătate, în acest caz în Germania. Dar am vorbit, am discutat, cumva, exclusiv din punctul de vedere al Bucureștiului, al României. Am omis să vă întrebăm însă cum se vede tema promovării culturii române, atunci când este privită în sens invers, din străinătate spre România. Există cumva o percepție, o lectură diferită asupra activității de promovare culturală, când vectorul privirii se derulează dinspre un avanpost al promovării, cum se întâmplă să fie o misiune a României în străinătate, către partenerii și instituțiile de acasă?

***E.H.*:** Este o întrebare poate puțin surprinzătoare, pentru că o astfel de curiozitate a fost – ce-i drept – mai rar exprimată, dar care merită ea însăși, eventual, un alt interviu. Puțini dintre noi ne întrebăm cum se vede acțiunea de promovare a unei culturi atunci când este privită din afara cul–

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

turii respective. Nu vom putea detalia aici și acum, dar cred că putem avansa câteva elemente, la care ar merita să medităm în continuare, poate chiar împreună cu prietenii și constelația partenerilor noștri din mediile profe–sionale și instituționale atât din țară, dar și din Germania.

Dacă tot m-ați întrebat, atunci poate că e bine să semnalăm un lucru: atunci când vorbim la București, Iași, Cluj-Napoca sau Timișoara despre ideea promovării culturii și a patrimoniului din spațiul de creație românesc este un lucru perfect corect. În schimb, când ajungi într-un mediu cultural din afara țării tale și se întâmplă ca cineva să te întrebe, ca reprezentant al unei misiuni de promovare – fie ea de profil cultural, turistic, diplomatic etc. –, cu ce anume te ocupi, în caz că răspunsul ar fi „cu promovarea culturii țării mele", devine posibil ca un astfel de răspuns, deși este plauzibil și riguros corect, să sune cam echivoc și chiar vecin cu „propaganda", pentru urechea publicului străin (mai ales în cazul audienței ultrasuspicioase față de imersiunea oficialităților în treburile private ale culturii). Pentru a evita riscul unor astfel de derapaje de percepție, am avea de înțeles faptul că răspunsul așteptat de publicul străin ar merita să fie căutat, cumva, mai curând în paradigma „dialogului" și mai precis a în aceea a dialogului „intercultural". Iar un astfel de accent ar fi și mai onest, pentru că, dacă te închizi în „cercul strâmt" al „promovării" *sineității* tale culturale, riști să devii insensibil la vocile *alterității*, la ceea ce spun alții despre tine, iar dialogul eșuează în monolog. Or, publicul străin nu are motive să fie entuziast în fața unui monolog, oricât de sclipitor, pentru că întârzierea în solilocviu trădează un reflex de tip absolutist. Soluția pe care ne-am dorit să o construim noi, la Berlin, a vizat tocmai acoperirea acestui *gap* de credibilitate, între alergia publicului străin la „propagandă" și „monolog" și dorința noastră legitimă de a vorbi unui public străin, într-o manieră credibilă și interesantă, despre noi înșine. Despre un patrimoniu de cunoaștere și creativitate extrem de interesant din care venim, integrându-ne activ într-un dialog al culturilor europene. În acest sens, am și dorit să inspirăm construirea unor relee stabile de diplomație publică, inclusiv prin implicarea personalităților de marcă ale diasporei academice și de excelență, care au o credibilitate excepțională în Germania și care, în chipul cel mai firesc, povestesc prietenilor germani, la fel de bine la o cafea sau într-o conferință dintr-un amfiteatru universitar, file din narativul intersecțiilor culturii române cu cea germană.

Pe de altă parte, parafrazând zicerea celebră a lui Titulescu, ne vine și nouă să spunem: dați-mi o bună instituție a traducerilor și vom putea oferi și noi o bună promovare culturală. Doar că un astfel de răspuns nu ar fi nici

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

onest și nici corect până la capăt. Pentru că promovarea nu se reduce la un singur instrument, la traduceri. Sigur, nu poți vorbi de o promovare culturală sistematică și cu impact notabil fără a avea instituții de suport cu tradiție puternică în spate, așa cum este instituția traducătorului. Dar chiar și din istoria traducerilor, la noi aproape că lipsește cel puțin jumătate de secol – intervalul comunismului – timp în care tălmăcirea din cultura română în limbi străine au avut un caracter extrem de sincopat și cvasi-confidențial. Preferate și prioritare erau la traducere „operele nemuritoare" ale „fiului preaiubit", în timp ce tâlcuitorii se munceau prin fabrici să traducă prospectele aparaturii din Occident. Pe de altă parte, traducerile nu reprezintă un panaceu al pro–movării. Cum am putea prezenta, în traducere, spectacolele extraordinare de dans contemporan ale lui Gigi Căciuleaunu sau performările Alexandrei Pirici, ale cărei proiecte ne-am bucurat să le susținem și la Berlin? Acestea trebuie văzute și savurate în priză directă. Deși, poate, că și aici ar merita puțină traducere, desigur, de astă dată, între diversele coduri și limbaje artistice sau culturale.

Poate ar mai merita să nu uităm un lucru important când vorbim despre rolul traducerilor: țările comunică între ele pe toate palierele, nu doar prin unele dintre segmentele artistice sau culturale, ci prin toate profesiile și domeniile de cunoaștere. Ar merita, prin urmare, să putem prezenta la Târgurile Internaționale de Carte nu doar literatură și, evident, nu doar literatura contemporană tradusă foarte recent. Curiozitatea societății germane față de România se exprimă și în istorie, și în sociologie, dar și în filosofie sau modelare statistică, ori în studii culturale și muzicologie ș.a.m.d. Și aș spune că e bine să traducem mult (desigur, și bine!), pentru că România are de recuperat, cum spuneam, un decalaj istoric. Ceea ce și explică, parțial, de ce poziționarea actuală a culturii române în imaginarul cultual și societal al marilor culturi riscă să fie adeseori, mai curând, undeva „pe nicăieri", într-un *no man's land* neprofitabil.

Prin urmare, pledoaria noastră merge în sensul asumării unui spectru de domenii mai larg, mai ambițios și mai consistent al traducerilor. Și asta ca să nu riscăm să uităm de Dimitrie Cantemir, care este membru al Academiei din Berlin, de la 1714. Profit de ocazie, să amintesc că anul acesta, în 2021, se împlinesc 305 ani de la scrierea volumului *Descriptio Moldaviae*, al lui Cantemir, care a fost realizat la solicitarea lui G.W. Leibniz. Nu ar fi de ignorat nici faptul că, în 2020, am împlinit 140 de ani de relații diplomatice româno-germane, genealogie istorică ce a implicat nume mari ale vieții cul-

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

turale și politice, printre care: P.P. Carp, Theodor Rosetti, Titu Maiorescu, Grigore I. Ghica ș.a. Iar pentru a reveni în actualitate, avem a ne reaminti că, în 2021, celebrăm 100 de ani de la nașterea lui Eugeniu Coșeriu, care în ultima parte a vieții a fost Profesor la Universitatea din Tübingen și care a revoluționat domeniul lingvisticii generale, fiind sărbătorit sub egida UNESCO. Și, tot în acest an, comemorăm și un veac de la nașterea lui Ion Negoițescu, critic și istoric literar de mare prestigiu, membru de marcă al Cercului literar de la Sibiu, care a emigrat în Germania, iar ultimi ani i-a trăit la München. Nădăjduim, așadar, să avem a vă invita în continuare la evenimente de interes organizate în Germania.

R.G.: Ajunși la final, am dori să vă împărtășim o butadă preferată de studenți, care se pare că a fost pusă în circulație în vremea cenaclurilor studențești de dinainte de decembrie 1989 de Laurențiu Ulici și care definea *arta cu tendință* ca fiind echivalentul situației în care, iată, ne putem imagina că exista un răspuns care nu a primit nici o întrebare. Vă propunem, așadar, să ne oferiți, dacă doriți, un răspuns sau un mesaj de final pentru acest interviu de colecție al Revistei Glose de la Ipotești, scuzând lacuna noastră de inspirație că nu am fost mai ageri să vă punem o întrebare potrivită.

***E.H.*:** Bun. Dacă îmi oferiți ocazia, înțeleg, să pun eu însumi ultima întrebare a interviului, prezumând totodată și răspunsul acesteia, aș prefera să adresez eu însumi *Revistei „Glose”* și *Centrului Național de Studii „Mihai Eminescu”*, de la Ipotești, o întrebare ce admite însă un unic răspuns din partea dumneavoastră: *nu!,* iar acum să găsim întrebarea potrivită: *După ce am parcurs un „captatio” atât de elaborat, trecând prin toate tipurile și registrele de argumente, inclusiv acela că Eminescu însuși a lucrat în cadrul Agenției Diplomatice a României de la Berlin, credeți că avem vreo șansă de a termina acest interviu altfel decât construind un tandem cultural Ipotești – Berlin?* Vă rog să îmi permiteți să răspund eu primul, pentru a vă lua o piatră de pe inimă: *nu!* Și, bineînțeles, să vă mulțumesc pentru ocazia acestui interviu.

***R.G.*:** Domnule Ambasador Emil Hurezeanu, aveți dreptate: răspunsul în cuvinte nu putea fi decât *nu*, în timp ce răspunsul prin fapte nu poate fi decât afirmativ: *da, construim*. Confirmăm determinarea de a construi *un tandem Ipotești – Berlin* și ne bucurăm că finalul acestui interviu deschide calea unui astfel de parteneriat firesc și stimulativ.

Vă mulțumim pentru acordarea acestui interviu special.

BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)

Rezumat: În interviul pe care Emil Hurezeanu, Ambasadorul României la Berlin, l-a acordat Revistei *„Glose”*, a vorbit despre relația dintre identitatea națională și identitatea europeană, a punctat modul în care numele creatorilor patrimoniului cultural românesc se articulează în cadrul unui „blazon” cultural-identitar, a evocat o amplă galerie de personalități de marcă, ce compun patrimoniul cultural și de cunoaștere românesc, atât versantul intern, cât și pe cel din mediul internațional, cu accent pe spațiul germanic. În contextul infrastructurilor internaționale de cooperare ale mediilor culturale, academice și de excelență, Emil Hurezeanu a expus conceptul unui „tandem” de cooperare consolidat. O temă aparte abordată în cadrul interviului este cea a consistenței relațiilor societale germano-române și domeniul studiilor românești în Germania.

Cuvinte-cheie: diplomație culturală, cooperare, identitate culturală, platformă, studii românești, tandem cultural, diaspora academică și de excelență.

Summary: In his interview to Glose magazine, H.E. Emil Hurezeanu, the Romanian Ambassador to Berlin, speaks about national identity and European identity. His Excellency points out the way in which the names of the Romanian cultural heritage creators work in a “heraldic display” of the cultural-identity and highlights an impressive number of outstanding personalities from the Romanian culture. Within the framework of the international cooperation infrastructures, linking the cultural, academic and professional networks, Emil Hurezeanu presents the concept of an enhanced cooperation “tandem”. The deep German-Romanian societal relations and the field of the Romanian studies in Germany represent a special topic of the interview.

Keywords: cultural diplomacy, cooperation, cultural identity, platform, Romanian studies, cultural tandem, academic and professional diaspora.



BDD-A31793 © 2020 Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:00 UTC)